

RIK VAN DEN BOS

DRIVE-IN

Personages

Shirley (34)

Brian (22)

I proloog

Een leaseauto op een verlaten snelweg. Een auto die op zich niet eens zo heel erg opvalt, maar als je er nog eens goed naar kijkt is het toch wel een erg goed afgewerkte, comfortabele auto. Zeker met alle extra's die erbij gekozen mochten worden. Alles erop en eraan. Overal is aan gedacht.

Het is laat. De spits is lang voorbij. Het wordt al donker, de handen van de bestuurder worden blauwverlicht door het dashboard. Hier rijdt een verlate forens.

Overwerk.

Nou ja, we zitten al zo diep in de avond dat je het eigenlijk geen overwerk meer kunt noemen. De bestuurder van de auto is eigenlijk genoodzaakt geweest om een totale extra werkdag achter de reguliere werkdag aan te plakken.

En dat hakt erin.

Tja, mensen kennen liefde voor hun werk. Maar aan elke liefde zit een grens.

En zo ontzettend hard en lang door moeten werken, dat is niet echt eerlijk. En waarom? Waarom? Waar doe je het voor? Waar doe je het eigenlijk voor?

De auto stopt. Midden op de snelweg. Aan hoe de auto remt kun je zien dat de bestuurder nooit zo hard remt. De auto lijkt klein en kwetsbaar als 'ie zo bijna tot stilstand komt. Pas als je stilstaat zie je hoe groot de snelweg werkelijk is. We slingeren lichtjes heen en weer.

Ah, naaldhakken. Het autoportier gaat open, een sierlijke voet met naakte rug tast langzaam naar vaste grond. Zet zich neer. Landt zachtjes op zijn plek. Dan nog een voet. Precies ernaast. Twee voeten. Voeten met hakken.

Daar staan ze. Van de rest nog geen enkel spoor, maar daar staan ze. Op het ZOAB. Fluisterasfalt. Ontwikkeld om geluiden op te slurpen. Om het lawaai dat we maken bij ons vandaan te houden.

Strekkende knieën zetten druk op de hakken. Ze testen de ondergrond. Ze houden het lichaam in evenwicht. Ze staat.

Daar staat ze. Op de snelweg. Eerste rimpels tekenen haar gezicht. Ze heeft nog nooit op een snelweg gestaan en dat bedenkt ze zichzelf natuurlijk ook. De snelweg is totaal verlaten. Geen auto te bekennen, behalve die van haarzelf.

Verder aan beide kanten stil.

Er staat een vlakke, constante wind. Ze kijkt. Ze ruikt.

Hallo?

Waar is iedereen?

Waar is de wereld?

Waar zijn de mensen?

Hebben ze zich verstoep?

Ineens twijfelt ze. Ze voelt zich verloren. Niet op haar plek. Uit het verband gerukt. Ze neigt even terug de auto in, als een kuiken dat probeert terug te kruipen in het ei. Dat de stuk gepikte schaal weer aan elkaar probeert te denken. Ogen dicht en hopen.

Maar dat gaat niet meer. Wat kapot is blijft kapot.

Dus draait ze zich weg. Weg van de auto, die ze gewoon laat staan. Sleutels in het contact, het portier nog open. Ze draait zich weg, haren in de wind, stapt de vangrail over en begint te lopen. Verlaten snelweg op de achtergrond.

Donkere wolken drijven dichterbij. Er is zwaar weer op komst. Slecht weer voor hakken. Weer voor platte schoenen.

Een verlaten Drive-in van een hamburger-restaurant aan de rand van de snelweg. Nacht.

Shirley staat met natte modderpoten en een mantelpakjes-achtig pakje buiten voor de bestelpaal. Aan de andere kant van de lijn: Brian.

SHIRLEY

...

Omdat ik dat zelf uitmaak.

Want zo is het wel.

Mijn wil is wet, of dat zou die hier in ieder geval wel moeten zijn.

Sorry hoor, maar het slaat gewoon helemaal nergens meer op. Toch?

Als ik eerst frisdrank bestel dan bestel ik eerst frisdrank, en het spijt me heel erg maar daar heb jij verder helemaal niks mee te maken.

Helemaal niks.

Want wie denk jij dan wel niet dat je bent om voor mij te beslissen wat mijn volgorde van bestellen is?

Dat mag jij mij vertellen.

Ja, dat zou ik eigenlijk best wel willen weten.

Is het dan al niet treurig genoeg dat ik hier voor een enorm bord sta waarop ik in één oogopslag kan zien wat er allemaal te krijgen is?

Wat het beste aansluit bij mijn honger én bij mijn portemonnee?

Hallo? Hallo?

BRIAN

Ja, ik ben er nog...

SHIRLEY

Nou? Zeg dan? Geef dan antwoord?

BRIAN

Eh. Waarop, mevrouw?

SHIRLEY

Wie denk jij dat je bent?

BRIAN

Wie ik ben?

SHIRLEY

Ja.

BRIAN

Dat doet hier totaal niet terzake mevrouw. Wie bent ú. Dat is de vraag. Wie bent ú, en wat is de burger die bij u past.

SHIRLEY

Laat mij alsjeblieft mijn bestelling bestellen zoals ik mijn bestelling bestel.
Álsjeblieft.

BRIAN

Ja, natuurlijk. Natuurlijk. Dat sowieso. Ik bedoel alleen maar: als u van plan bent om naast een frisdrank ook een hamburger te kopen, kunt u misschien beter een menu nemen.

SHIRLEY

Waarom?!

BRIAN

Dat is gewoon voordeliger.

SHIRLEY

Nou en?

BRIAN

Nou en? Nou en? Het is crisis en daar kunnen de mensen van profiteren. Wij hebben er speciaal de crisisweken voor in het leven geroepen. Nu nóg voordeliger. Je moet er snel bij zijn.

SHIRLEY

Maak jij je alsjeblieft géén zorgen over mijn financiële situatie, dat doe ik zelf al meer dan voldoende, neem dat maar van mij aan. Nou, doe mij maar zo'n hamburgermenu.

BRIAN

Wat voor hamburger had u daarbij gehad willen hebben, mevrouw?

SHIRLEY

Hou op met dat u. Gewoon een hamburger.

BRIAN

Dat hebben we niet.

SHIRLEY

Hebben jullie geen gewone hamburgers?

BRIAN

Ja, haha, natuurlijk wel. Alleen niet in een menu.

SHIRLEY

Wat wil jij nou eigenlijk?

BRIAN

Dat u tevreden bent.

SHIRLEY

Dan moet je beter luisteren.

BRIAN

Ik kan u goed horen.

SHIRLEY

Ja, je hoort me. Maar je luistert niet.

Luisteren is de belangrijkste competentie in jouw vak. Er zijn vragen en er zijn vragen.

De ene soort vraag is de inhoudelijke vraag. Recht op de man af. Zoals:

Hoeveel Cola zit er in een medium large bekertje? Dan geef je antwoord. Hoe heet je?

BRIAN

Brian.

SHIRLEY

Ja, heel goed! De andere vragen hebben een ander doel. Ze willen je niet iets vragen, ze willen je iets vertellen. Zoals de vraag: Wat wil jij nou eigenlijk. Wat zegt die vraag? Zullen wij daar samen eens even naar kijken?

BRIAN

...

SHIRLEY

Die vraag vertelt je iets als: 'Hé, stop. Pas op. Keer om. Terug. Volgens mij zit ik op het verkeerde spoor. De mevrouw die ik hier in mijn winkeltje heb wil het gesprek een andere kant opsturen. Ze is niet tevreden met de manier waarop een en ander nu verloopt.'

Het is dan aan jou om initiatief te nemen. Jezelf te corrigeren of nieuwe informatie het gesprek binnen te brengen. Ten einde het humeur van de klant te redden.

Zorg voor opluchting.

Snap je wat ik zeg?

Doe iets.

BRIAN

...

SHIRLEY

Ach kom op nou, Brian. Alsjeblieft. Alsjeblieft! Waarom werken er overal mensen die me niet kunnen helpen. Overal waar ik kom moet ik praten met iemand die zelf geen idee heeft wat 'ie doet.

Volstrekt incapabel.

Ik was laatst in een bouwmarkt dus ik schiet een jongen aan met zo'n shirtje en vraag: 'Hé, waar staan hier de emmers.' Nou, dat gastje keek me aan alsof 'ie water zag branden. Een emmer. Weet jij wat een emmer is, eh...

BRIAN

Brian.

SHIRLEY

Brian, weet jij wat een emmer is, Brian?

BRIAN

Ja, ik denk dat ik wel een redelijk beeld heb, ja.

SHIRLEY

Nou, hier! Dat leek mij nou ook best wel een basisding. Vooral voor iemand die in een bouwmarkt werkt. Maar nee, hoor. Nergens weet niemand iets. En liep 'ie even met me mee? Die jongen? Nee. Hij slofte weg en verdween op slag weer in dat labyrint van schroefjes en purschuim.

En ik. Ik. Overgelaten aan mijn eigen lot. Midden in een bouwmarkt. Je dwaalt alleen door de brede hoge gangen. Een hint van werkmannenzweet dringt zich op en vermengt zich met de geur van rubber, verf en pasgezaagd hout. Je loopt door. Je speurt de rijen af naar een emmer. Maar je moet op je hoede zijn. Elk moment kan er een man opduiken met een losgeknoopte blokjesblouse, een Pool in een spijkergilet of een overall.

Een ruw soort mannen.

Mannen die niet denken. Mannen die doen.

Uiteindelijk heb ik het gered. Ik vond een emmer. Vond een kassa. Heb betaald en heb via de automatische schuifdeuren ongeschonden weten te ontsnappen. Door het oog van de naald.

BRIAN

Weet u, misschien wist die jongen wel wat emmers waren, maar wist 'ie niet waar ze stonden.

SHIRLEY

Ik hoop het voor hem. Ongelofelijk.
En ondertussen loop ik overal met een verongelijkte kop rond. Ja, vind je het gek dat ik overal zo chagrijnig kijk? Iets kopen is gedoe maar hoe kom je anders aan je spullen?

BRIAN

Internet?

SHIRLEY

Alsjeblieft. Internet. Je kunt wel klikken, maar je weet niet wat je krijgt. Hoeveel uur heb ik doorgebracht in de Bruna om de spullen die ik heb besteld linea recta terug te sturen naar de webwinkel omdat het in de verste verte niet leek op wat ik dacht te hebben aangeschaft? Hè? Hoeveel uur heb ik staan wachten totdat alle andere mensen hun flutromannetjes, tijdschriften en pennen hebben afgerekend, omdat er niet eens meer een postkantoor is waar je even snel iets op de bus kunt doen. Hoeveel uur?

BRIAN

Dat weet ik niet.

SHIRLEY

Nee precies. Dat weet jij niet. De tijd en moeite die je op internet bespaart, betaal je in een andere winkelketen dubbel zo hard weer terug.

BRIAN

Het spijt me dat u niet tevreden bent.

SHIRLEY

Jij. Als je blijft. Jij.

BRIAN

Ja, precies.

Nou, *beetje trots declamerend* 'Omdat het niet gelukt is u te helpen op de manier die u van ons gewend bent, willen we u graag tegemoet komen met een waardevoucher voor één gratis hamburger.'

SHIRLEY

Ah, gaat dat hier zo. Ik ben ontevreden en nu krijg ik een prijs?

BRIAN

Nee, een waardevoucher.

SHIRLEY

Een 'vouchèr' bedoel je?

BRIAN

Ja.

SHIRLEY

Luister Brian, waarom denken mensen de laatste tijd toch dat een cadeautje dé perfecte manier is om een probleem op te lossen. Mij hoeft je niks in mijn maag te splitsen. Waarom kom jij gewoon niet gewoon naar buiten en heb je het lef om mij onder ogen te komen en recht in mijn gezicht te zeggen: 'Sorry Shirley'.

BRIAN

Sorry Shirley, maar dat zal helaas niet gaan.

SHIRLEY

Ik ben ook maar gewoon een mens. Jij toch ook? Dan kunnen wij toch wel normaal met elkaar praten? Jij kunt die protocollen en voorschriften die jij op de intake-avond van je baantje hebt ontvangen toch wel een ietsiepietsie loslaten? Beetje menselijk maatwerk leveren?

Laatst liep ik door de stad en moest ik plassen. Nergens lieten ze me binnen. Ik passeerde de meest karakteristieke eetcafétjes. Met hout beslagen, goed verwarmde, knusse gastkamers, tot de nok toe ingericht met kerstversiering. De dennentakken. De lampjes, de rode ballen.

'Mag ik hier misschien even van het toilet gebruik maken?'

Nou, gastvrijheid krijgt een heel ander gezicht als je niet bereid bent om voor zes euro een kop koffie met een appelpunt naar binnen te gaan zitten werken. Keer op keer werd mij de toegang ontzegd, zelfs de Dixi van de oliebollenkraam mocht ik niet in.

Uiteindelijk sleepte ik mij als een meisje van acht met mijn hand op mijn blaas door de straten van de stad, uit de winkels klonk de kerstmuziek.

Ik dacht echt dat ik midden op straat door de knieën zou moeten. Genadeloos.

Toen zag ik het. Op een klein groenstrookje, even verderop. Het leek wel een uit de hemel neergedaalde UFO, maar op het dak was duidelijk te lezen: openbaar toilet.

Ik kon bijna niet meer lopen, maar ik heb het gered. Ik viste 50 cent uit mijn tasje en liet die door de gleuf glijden.

Zoeffff. Automatisch ontsloot het hokje zichzelf. De deur draaide naar binnen. En hoewel ik op het ergste was voorbereid, was het binnen brandschoon, licht en warm. Ik betrad de ruimte en de deur sloot zich teder achter me dicht. Het rook fris. Water, papier, toiletbrilreiniger. Zo fris allemaal. Zo fris.

Ik ben op de bril gaan zitten, dat doe ik normaal nooit, en begon te schokschouderen. Na een half uur ging het hokje weer automatisch open.

De winterzon scheen naar binnen.

Voor het hokje stond een verkleumde junk te wachten, met een muntje van 50 cent in zijn hand. Hij keek me lichtverbaasd aan omdat ik, iemand als ik, het hele half uur had uitgezeten. De junk keek bezorgd over mijn schouder heen naar binnen om te zien wat ik daar had uitgespookt. En ik? Ik?

Zonder nadenken sloot ik die junk in mijn armen. Ik vloog om zijn nek en kon alleen maar huilen. Ik begroef mijn gezicht in zijn uitgebeende hals. Natuurlijk rook hij. Maar het gaf niets. De junk tapte troostend op mijn rug en liet me maar begaan.

BRIAN

We hebben met bepaalde omgangsvormen te kampen, Shirley. Als we die laten vieren is het einde zoek.

SHIRLEY

...

BRIAN

We moeten op safe spelen. Voor je het weet hebben we een procedure aan de broek.

SHIRLEY

Volgens wie?

BRIAN

Volgens mijn baas.

SHIRLEY

Denk jij dat ook?

BRIAN

Mijn baas heeft gewoon gelijk. Je mengen met de klant: dat werkt niet.

SHIRLEY

Maar er is verder helemaal niemand. Het is nacht.

BRIAN

Ja, dat komt er nog bij. Voor uw en onze veiligheid is het maar het beste dat we op veilige afstand van elkaar blijven.

SHIRLEY

Ik ben het maar.

BRIAN

Ja, dat zeggen ze allemaal.

SHIRLEY

Laat me nou gewoon even binnen. Het trekt hier een beetje op.

BRIAN

Het spijt me. Het restaurantgedeelte is helaas gesloten.

muziek

SHIRLEY

verkleumd Brian? Ik vind dit geen manier van doen. Dit noem ik geen service.

BRIAN

Het spijt me.

SHIRLEY

Wat spijt je?

BRIAN

Dat ik niets kan doen om je te helpen.

SHIRLEY

Dat kun je wel, Brian! Dat kun je wel! Kom op. Zoek die onafhankelijk denkende zelfstandig handelende kerel in jezelf op. Hij zit daar ergens diep in jou verborgen, dat weet ik zeker. Kom op!

BRIAN

...

SHIRLEY

Jij staat hier op een kruispunt, Brian. Dat realiseer jij jezelf toch ook wel, hè? Het zijn momenten als deze die bepalen hoe de man die jij later zult worden eruit zal komen te zien.

Wat gaat het worden? Jij mag het zeggen!

Wil de échte Brian nu opstaan?

Wordt het die zichzelf-serieusnemende, daadkrachtige, succesvolle man, rechte rug. Afgetekende kaaklijn. Een no-nonsens man die weet wat 'ie wil, en die dat zal krijgen ook!

Wordt het dat, of wordt het een Erwin?

BRIAN

Erwin?

SHIRLEY

Muizig mannetje van veertig. Een handtam hondje. Afgericht om te luisteren, te volgen, maar nooit het initiatief. Nooit het idee.

Trouw maar saai. Vlijtig maar onzichtbaar.

De Ecco-schoenen. Rijdt een hybride. Woont nog bij zijn moeder.

Lang en breed veertig en nog altijd maagd!

Hahahaha.

Shirley lacht haar lach tot een einde. Merkt dat Brian niet mee lacht.

BRIAN

...

SHIRLEY

Brian? Brian?

BRIAN

....

SHIRLEY

Ik had het over Erwin.

BRIAN

...

SHIRLEY

Voor iemand van jouw leeftijd is het doodnormaal om nog bij je moeder te wonen enzo.

stilte

Toen ik jouw leeftijd had... Nou ja, alle mensen van jouw leeftijd... Toen Erwin twintig was kon het met hem ook nog alle kanten op.

Brian? Brian?

BRIAN

onverbiddelijk Luister, als u klachten hebt dan doet u daar maar melding van. Doorrijden naar raam twee, alstublieft.

SHIRLEY

Ik ben lopend.

BRIAN

Nou, dan loop je naar raam twee.

SHIRLEY

Maar ik heb nog helemaal niks besteld.

BRIAN

Bestel dan iets!

stilte

SHIRLEY

Brian? Wat adem je raar.

Huil je?

BRIAN

huilend Nee.

Ik rook.

SHIRLEY

Moet dat niet buiten?

BRIAN

huilend Eigenlijk wel. Maar ik doe het binnen.

SHIRLEY

Kijk! Dat zou ik nou nooit durven. Goed dat je dat doet!

BRIAN

huilend Na het rookverbod kon er ons geen rookruimte aangeboden worden.

Nou, mij maakt het niet uit maar dan rook ik wel buiten. En als ik de enige ben,

rook ik binnen. Geen baas die mij daarvan afhoudt. Als ik een sigaret wil roken, rook ik een sigaret.

SHIRLEY

O god ja, dat rookverbod.

BRIAN

Ja, dat is toch belachelijk?

SHIRLEY

Nou, dat is inderdaad belachelijk. Voor ons hebben ze een soort van glazen aquarium gebouwd. Wij zwemmen in de rook als mistige vissen.

BRIAN

Zo irritant.

SHIRLEY

Ja, en hypocriet.

BRIAN

Ja, we betalen toch accijns?

SHIRLEY

Ja, en ziektekostenverzekering! We betalen alles dubbel en iedereen verdient aan ons.

BRIAN

Als alle rokers zouden stoppen met roken dan zou het hele land failliet gaan.

SHIRLEY

Ja! Ja! Daar heb je zó gelijk in.

Nou, kom naar buiten en rook een sigaret met me. Ik wil er ook wel één.

BRIAN

haalt zijn neus op Sorry. Het kan niet.

Ik ben bezig met een klant.

SHIRLEY

Nou, help dan effe die klant.

BRIAN

Oké.

korte stilte

Welkom. Heeft u uw keuze kunnen maken?

SHIRLEY

Laffe zak.

BRIAN

Laten we het wel netjes houden, mevrouw.

SHIRLEY

Man, doe nou niet zo moeilijk de hele tijd! Laat me erin!

BRIAN

Nee.

SHIRLEY

Wat is er nou?

BRIAN

verbeten Niks!

Jij behandelt mij, zonder zelf na te denken, alleen maar als een stem uit een microfoontje.

SHIRLEY

Je bént alleen maar een stem

BRIAN

Ik ben Brian. Ik ben Brian en ik heb gevoelens.

SHIRLEY

Ja luister 's, Brian, hier heb ik geen zin in.

BRIAN

Nee, dat zal wel weer niet.

SHIRLEY

Nee.

BRIAN

Jij bent precies hetzelfde als alle anderen.

Je begint alleen maar met praten als je zelf iets wilt en als het jou niet aangaat, als er voor jou even niets te halen is hou je je mond.

Tjezus. En dan gaan staan zeuren dat de wereld naar de klote gaat.

SHIRLEY

Noem je mij nou passief?

BRIAN

Ja. Ja, Shirley, goed geluisterd. Ik noem jou passief Dit gaat buiten alle protocollen en voorschriften om, maar ik noem jou passief.

SHIRLEY

Belachelijk.

BRIAN

Luister. Ik ben Brian, ik ben tweeën-twintig jaar en ik ga grote dingen doen.

SHIRLEY

O ja? Wat ga je allemaal doen dan, Brian?

BRIAN

Luister, ik heb heus wel een vriendin gehad. Ze is alleen weg. Het zat er allemaal aan te komen, maar het is net niet gebeurd. Maakt niet uit. Volgende keer beter. Ik ben tenslotte nog jong.

SHIRLEY

O ja? En wat ga je dan doen?

BRIAN

Ik zou eerst wel eens willen weten wat jij doet. Dat zou ik nou wel eens willen weten. Of dat zo de moeite waard is dat je het recht hebt om mij te behandelen als een stem. Als een zuchtje trillende lucht. Dat zou ik nou wel eens willen weten. Ja.

SHIRLEY

Ik ben marketeer.

Shirley begint te huilen.

BRIAN

Waar werk je dan?

SHIRLEY

Bij een marketingbureau.

BRIAN

Nou rustig maar. Dat is ook hartstikke moeilijk.

SHIRLEY

Het is helemaal niet moeilijk, ik heb honderdtwintig mensen onder me en ik verdien bakken met geld.

BRIAN

Maar dat is toch fantastisch nieuws!?! Gefeliciteerd!

SHIRLEY

Ik heb het koud.

Ik ben helemaal hiernaartoe komen lopen. Helemaal alleen in het donker.

Ik reed met mijn auto op de snelweg, en toen gebeurde het.

Bekijk het maar, dacht ik. Waarom gaat alles altijd zoals andere mensen het bedacht hebben? Waarom rijd ik in deze auto op deze weg en kan ik er pas af als andere mensen een afrit hebben gemaakt?

Ik heb mijn auto op de vluchtstrook geparkeerd en ben zo over de vangrail gestapt.

Ik dacht het is droog, maar het weiland was nat. Ik moest door de modder en je zou mijn voeten nu eens moeten zien. Alles is nat. Alles is nat.

Het werd donkerder en donkerder. Ik pakte mijn telefoon uit mijn zak om te kijken waar ik was, maar er was geen internetsignaal. Ik keek glazig naar het glazen schermpje van mijn telefoon en dacht: wie zou ik nu kunnen bellen? En: wie kent mij nou eigenlijk echt. Maar dan ook echt.

Ik heb overwogen om te gaan liggen. Gewoon op mijn rug in een of andere akker. Me overgeven aan de kou, me overgeven aan de aarde, tot het stopt.

Toen ik de moed bijna had laten zakken kwam ik hier uit.

Doe mij maar gewoon alleen een hamburger, Brian. Geen Cola, geen friet, verder niks. Gewoon alleen een hamburger. Dat is meer dan genoeg.

BRIAN

Ja. Nou. Komt helemaal voor elkaar. Loopt u maar door naar raam twee.

Shirley blijft staan, blijft recht de camera in kijken.

SHIRLEY

Mag ik nog één ding zeggen, Brian?

BRIAN

Ga je gang.

SHIRLEY

Wij moeten afslanken.

Brian?

Wij moeten afslanken.

Het is crisis, ook bij ons bedrijf, er moeten mensen uit.

Jij weet ook heus wel hoe het gaat binnen een bedrijf. Er wordt van bovenhand besloten, maar de klappen moeten worden uitgedeeld door de mensen net daaronder.

Mensen zoals ik.

Soms neem ik mensen aan, en dan weet ik al: na een jaar moet ik je weer laten gaan.

Ik ben een meester geworden in het uitvoeren van beleid. Eerst bestond mijn werk gewoon uit werk. Je weet wel. Campagnes ontwikkelen. Plannen pitchen. Problemen oplossen. Gewoon werk.

Maar naar verloop van tijd ben ik langzaam de rechterhand van de directie geworden.

Een verlengstuk. Ik voer alleen nog reorganisaties uit. Ik besta want ik ontsla. En iedereen weet dat.

Tegen mij zegt niemand meer wat. Als ik op mijn werk gewoon even met iemand praat, zie je de angst in de ogen: 'O jee, daar ga ik. Dat was het dan'.

Vanmorgen heb ik Erwin bij me geroepen.

Het ergste is: in zijn ogen kon je lezen dat hij het echt niet had verwacht.

Donderslag bij heldere hemel. Dolk in de rug. Alsof je je eigen hondje in laat slapen.

Erwin tekende rustig de papieren die ik hem vroeg. Hij gaf me een hand, en is verdwenen.

Maar 'knak' er was iets in hem gebroken. Dat zag ik aan de stand van zijn rug toen hij het pand verliet, in zijn hybride auto stapte en verdween. Waarnaartoe? Geen idee.

Weet je Brian, Erwin gedijt bij rust en regelmaat. Het is zo iemand die je rustig veertig jaar lang elke dag precies hetzelfde kunt laten doen. Vindt 'ie fijn. Het werk van de meeste mensen is om totaal onzichtbaar te zijn. De meeste mensen doen net of ze er helemaal niet zijn. Waarom doen ze dat? Ik wil het weten! Waarom doen ze dat?

BRIAN

Dat doen we voor jou.

SHIRLEY

Voor mij? Ach hou nou toch op.

BRIAN

Je zou je eigen gezicht eens moeten zien als je plotseling oog in oog komt met een medewerker. Je gaat er licht gechoqueerd, vol afkeuring en afschuw van kijken, van ons. Alsof je naar een ontsnapte aap zit te kijken, zo kijken jullie als jullie een medewerker ergens anders dan achter de bestelbalie aantreffen. Jullie laten jullie handen met de broodjes erin zakken, jullie stoppen met kauwen en beginnen met de mond nog half vol verontwaardigd om je heen te kijken.

'Een medewerker? Voor mijn neus? Is dit een grap? Waar is de verborgen camera?'

Wij ontnemen jullie de eetlust. Wij medewerkers.

Daarom speelt ons leven zich achter de schermen af. Daarom eten wij ónze lunch in raamloze ruimtes aan plastic tafeltjes. Daarom glippen wij hier binnen

in alle vroegte en gaan we pas weg als het donker ons bedekt. Daarom. Omdat jij dat wilt.

SHIRLEY

Ik wil niks. Ik wil gewoon een hamburger.

BRIAN

Jij wilt niet gewoon een hamburger, Shirley. Jij wilt een hamburger die als een klein wondertje uit een piepschuimen doosje verschijnt. Jij wilt een hamburger waarvan de illusie gewekt wordt dat 'ie zomaar ineens is ontstaan. Als een goddelijk geschenk, een hamburger ex machina waar vooral niet aan te zien is dat ook maar iemand de hamburger met één vinger aangeraakt heeft. Je kunt 'm ophalen bij raam twee.

SHIRLEY

zwakjes Hé hallo! Ik weet heus wel dat mijn hamburger gewoon door mensen gemaakt wordt, hoor.

BRIAN

Ja, je weet het wel, maar zolang je het niet hoeft te zien heb je er geen last van.

SHIRLEY

Jezus Brian, ga jij mij nou je eigen onzichtbaarheid verwijten? Mag ik je er even aan herinneren dat jij zelf jezelf in de armen van de snackgigant hebt geworpen? Neem even verantwoordelijkheid voor je eigen leven, a.u.b. Kom op zeg, we zijn geen twintig meer.

BRIAN

is twintig Nou...

SHIRLEY

Van mij hoeft een hamburger in ieder geval echt niet achter zo'n wit betegeld muurtje gemaakt te worden, hoor. Mijn hamburgers mogen recht in mijn face gemaakt worden.

stilte

BRIAN

Loop ik laatst over straat, wie komt er voorbij fietsen?

De zwarte Mart Smeets.

SHIRLEY

Wat??

BRIAN

Mart Smeets, maar dan zwart. Pikzwart. Ik stond op straat, klaar om over te steken fietst heel langzaam de zwarte Mart Smeets voorbij. Dikke man, grijze haren, brilletje. Zelfs compleet met wollen schaatstrui. Alleen dan helemaal zwart. Fietste me zo voorbij, langzaam op een of ander piepend barrel. Langzaam, langzaam, maar hij fietste wel voorbij.

SHIRLEY

met afgrijzen Mart Smeets? Van de sport?

BRIAN

Ja precies. Die.

SHIRLEY

Jezuschristus, waar slaat dat op?

BRIAN

Dat slaat helemaal nergens op!

SHIRLEY

Nou inderdaad! Sjongejonge, ik probeer hier zojuist een gevoel vorm te geven. De zwarte Mart Smeets! Brian. Let je nog een beetje op, ik geef iets bloot!

BRIAN

in de bewakingscamera Ja, maar ik ook! Ik ook!

Waarom worden de dingen toch altijd zo door elkaar gesodemierd.

Mart Smeets is blank en op tv, niet zwart en op de fiets.

Maar alles is altijd en overal anders.

De wereld doet maar wat en als ik niet oppas ga ik er gewoon in mee. Dan laat ik het allemaal gewoon maar lekker zijn gang gaan met dat leven van mij. Maar dat wil ik niet. Begrijp je dat? Dat wil ik niet. Ik wil iets groots doen. Ik ben voorbestemd om iets groots te doen. En ook al weet ik nog niet wat, ik ga het doen. Ik ken niemand om me heen die iets groots gedaan heeft, dus dan zal ik het toch moeten doen, of niet soms?

Of niet soms?

SHIRLEY

Ga dan iets doen.

BRIAN

in de bewakingscamera Ik ben een tijdje glazenwasser geweest op de zaterdagen. We deden gemeentehuizen, scholen, grote kantoren. Grote glazen werkflats, waar wij dan met een liftje van raam naar raam gingen. Je zag van buitenaf al die verlaten bureau's, flexplekken, lege vergaderruimtes. Sommige mensen hadden zo alles uit hun handen laten vallen en waren weggelopen. Dat kon je duidelijk zien. Zo van: 'Vrijdag is vrijdag!'

We deden ook de universiteit. En op een dag kwamen wij daar aan, maar het terrein was helemaal niet verlaten. Er hingen ballonnenbogen buiten en mensen werden juist hartelijk ontvangen bij de hoofdingang maar wij gingen gewoon aan de slag. Ja toch? Wat moet je dan?

Bij elk raam waar we kwamen waren mensen bezig. Letterlijk elk lokaal was bezet. Dan wordt glazen wassen een lullig iets. Als er mensen aan de andere kant van de ruit staan, dan sta je in feite gewoon de hele tijd een beetje dom te zwaaien. Dat is gewoonweg niet werkbaar.

Bovendien was er ook koffie en begonnen mensen me te wenken, dus klom ik op een gegeven moment maar naar binnen. Ze hadden open dag. Ik was bijna klaar met school dus ben ik maar door dat gebouw gaan lopen. Werkelijk bij ieder lokaal probeerden ze me naar binnen te lokken en warm te maken voor één of andere opleiding.

Accountancy? Bedrijfs- en consumentwetenschappen? Commercieel management? Fiscaal recht? Toerisme? Vrijtijdsmanagement? Technische bedrijfskunde? Trade management gericht op Azië? Future planet studies? Kust en zee management? Psychobiologie? Plattelandsvernieuwing? Kennistechnologie? Technische informatica? Kunstzinnige therapie? Organisatiepsychologie? Sociologie? Personeelwetenschappen? Sport en Bewegen? Diergeneeskunde? Hartfunctielaborant? Verloskunde? Voeding en Diëtiëk? Krijgswetenschappen? Aarde en Economie? Archeologie? Cultuurwetenschappen? Dans?

Geschiedenis? Leraar Nederlandse Gebarentaal? Pedagogiek? Leraar aardrijkskunde? Bestuurskunde? Integrale veiligheidkunde? Notarieel recht? Organisationswetenschappen? Vastgoed en makelaardij? Communicatiewetenschappen? Amerikastudies? Chinastudies? Afrikaanse talen en culturen? Journalistiek? Tolk – Vertaler? Agrotechnologie? Bouwkunde? Industrial Design? Maritieme techniek? Moleculaire levenswetenschappen? Levensmiddelentechnologie? Filosofie?

SHIRLEY

Misschien begrijp ik je.

Ik doe ook maar wat. Net als jij. Net als, net als... de zwarte Mart Smeets. For god's sake.

Ik was mij met zeep die zo gemaakt is dat 'ie er vies uitziet als ik hem van mijn huid afspoel, terwijl ik het grijsbruine water weg zie cirkelen in het afvoerputje denk ik: nu ben ik weer fris en ik kan er weer tegenaan.

Maar waar tegenaan dan?

BRIAN

Ik weet het ook niet.

Shirley?

Ik weet het ook niet.

SHIRLEY

Ik weet helemaal niet meer wat ik moet doen en iedereen zingt.

BRIAN

Is dat echt zo?

SHIRLEY

Ja. Iedereen. Maar in hun ogen kun je zien dat niemand het weet. Niemand weet het maar iedereen zingt. Iedereen blijft zingen en feesten, maar niemand die het weet. Zijn we dan echt niet in staat om een tegenkracht te bieden?

BRIAN

Nee. Nee. We kunnen het niet. We kunnen het niet.

.

Shirley uitgeput op haar knieën...

SHIRLEY

gebroken Godverdomme. Godverdomme.

Brian zachtjes op met een verpakte hamburger in zijn hand.

BRIAN

Hé.

SHIRLEY

Hé.

Brian geeft de hamburger, Shirley neemt hem aan en houdt hem als een klein vogeltje in haar schoot en kijkt er naar.

SHIRLEY

door haar tranen heen Ik had me jou heel anders voorgesteld.

BRIAN

O. Ik kon jou de hele tijd zien. Er zit een piepklein cameraatje boven het microfoontje.

SHIRLEY

Kon jij mij de hele tijd zien?

BRIAN

Heb je het koud?

Brian legt een McDonald's-jasje over Shirley's schouders heen.

SHIRLEY

Jij kon mij de hele tijd zien...

Shirley pakt met moeite een twee euromunt uit haar broekzak en wil deze aan Brian geven.

SHIRLEY

Hier.

BRIAN

Nee, dat hoeft niet.

SHIRLEY

Voor de hamburger.

Pak nou maar.

BRIAN

Nee echt, ik heb al betaald. Met een voucher.

SHIRLEY

Vouchèr.

BRIAN

Ja.

SHIRLEY

Nou, voor jou dan.

BRIAN

Wij mogen geen fooien aannemen.

Ik kan het wel in het Ronald McDonalds spaarpotje stoppen.

stilte

Voor het KiKa KinderKanker Fonds

SHIRLEY

Nee god nee, ik haat kinderen.

Shirley stopt het geld weer terug in haar zak. Gaat dan staan. Shirley kijkt naar de hamburger in haar hand, dan naar Brian. Ze kijken elkaar aan.

BRIAN

Waar kijk je naar?

SHIRLEY

Alle tegels liggen los in het zand en de aarde draait. Als dat maar goed gaat.

BRIAN

Hier ligt asfalt.

SHIRLEY

Ja, gelukkig wel. Gelukkig wel.

Shirley omhelst Brian, zoals ze ook de junk omhelsde bij het openbare toilet. Ze begraaft haar gezicht in Brians nek en begint te schokschouderen. Brian is ongemakkelijk. Kijkt de zaal in, en tapt Shirley troostend op haar rug.

Langzaam donker.

Drive-in ging bij Bellevue-lunchtheater in première op 8 december 2013 in Amsterdam, in coproductie met toneelgroep BERG&BOS

Spel: Maurits van den Berg en Sarah Moeremans

Regie: Sanne van Rijn

www.theaterbellevue.nl

Deze uitgave is financieel mogelijk gemaakt door Bellevue Lunchtheater

Rik van den Bos (1982) creëert in zijn toneelstukken onthechte, geïsoleerde situaties waarin hij verhalen vertelt die zich achter de muren van onze samenleving afspelen. Hij schrijft o.a. voor Ro theater, NNT, Toneelgroep Oostpool, Toneelschuurproducties, Firma Rieks Swarte, de Veenfabriek en Lunchtheater Bellevue. In 2010 ontving hij het Charlotte Köhler Stipendium voor zijn eerste drie toneelteksten. Samen met theatermaker Maurits van den Berg richtte hij toneelgroep BERG&BOS op.

www.tgbergenbos.nl

Toneelwerk

Leger – verwacht in 2015

Een geschenk uit de Hemel – verwacht in 2014 *Drive-in** – 2013

Vreugdetranen drogen snel – 2013

In Limbo – 2013

De Jazzbarones – 2013

Mijn Ede – 2012

Mr Jones – 2012

*Solness** – 2012

*Het jaar van de Schlager** – 2011

Uittocht – 2011

Fietsen – 2010

*Wij zijn grijs gebied** – 2010

*Berm** – 2009

*Teksten verschenen in de reeks van De Nieuwe Toneelbibliotheek (nummers 193, 121, 120, 66, 23)